

**PROBA DE AVALIACIÓN DO BACHARELATO
PARA O ACCESO Á UNIVERSIDADE
XUÑO 2017**

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

XEOGRAFÍA

OPCIÓN A

1.- Defina nun máximo de cinco liñas, unicamente catro dos seguintes termos xeográficos, indicando algún exemplo en relación con España ou Galicia: inversión térmica, ecoturismo, economía somerxida, xentrificación, municipio, estatuto de autonomía (puntuación máxima 2 puntos; 0,5 por termo ben definido).

Inversión térmica.- Incremento da temperatura do ar ao aumentar a altura, cando debера de diminuír segundo o gradiente adiabático normal. O ar máis cálido atópase sobre o máis frío. A nivel do solo, é resultado da irradiación nocturna con ar en calma e ceo despexado nunha situación anticiclónica invernal.

Ecoturismo.- Chamamos ecoturismo a unha tendencia do turismo alternativo, diferente ao turismo tradicional. Nestas actividades turísticas priviléxiase a sustentabilidade, a preservación, a apreciación do medio natural e cultural; preténdese manter o benestar das poboacións locais, minimizando os impactos negativos para o medio ambiente e a comunidade local, e mantendo sempre un respecto ético polas leis laborais e os dereitos humanos dos traballadores implicados.

Economía somerxida.- Conxunto de actividades económicas que se desenvolven clandestinamente e escapan ao control fiscal e as leis e normativas laborais, e que permiten a subsistencia dun sector máis ou menos amplo da poboación segundo os países.

Xentrificación.- Proceso de transformación urbana no que a poboación orixinal dun sector ou barrio deteriorado e con pauperismo é progresivamente desprazada por outra dun maior nivel adquisitivo á vez que se renova. O termo é un neoloxismo que procede do inglés "gentrification".

Municipio.- Entidade administrativa de carácter local e división territorial que constitúe o nivel básico da organización do Estado español. O seu goberno e administración corresponden ao concello.

Estatuto de autonomía.- Norma institucional básica de cada Comunidade ou Cidade Autónoma recoñecida pola Constitución de 1978 no seu artigo 147. A súa aprobación lévase a cabo mediante Lei Orgánica, que require o voto da maioría absoluta do Congreso dos Deputados.

2.- Atendendo aos documentos, conteste (puntuación máxima de 4 puntos):

a) Identifique as figuras 1 e 2 (1 punto).

Gráfico lineal con dous eixos, no horizontal aparecen os intervalos cronolóxico do 1861-2015, representando dúas magnitudes, a taxa de natalidade e a de mortalidade, a fonte é o INE, e no vertical as taxas en tantos por mil; e mapa de coropletas que se utilizan para representar fenómenos con numeracións, neste caso presenta unha división administrativa en provincias, presenta unha lenda e a fonte é *España a través de los mapas*, e tamén presenta unha escala gráfica.

b) Cite cinco provincias cun saldo vexetativo entre -0,1 e -1,99 ‰ (1 punto).

Badaxoz, Biscaia, Cantabria, Cidade Real, Lleida, Pontevedra, Segovia, Valladolid, Zaragoza.

c) Explique os tipos de réximes demográficos que pode distinguir na figura 1 (1 punto).

- **Réxime demográfico (RD) antigo ata 1893, caracterizado por moi altas taxas de natalidade e mortalidade** (superiores ao 30‰), co resultado de **escaso crecemento da poboación**. Neste réxime demográfico, propio de sociedades rurais, existía una alta mortalidade infantil. Na gráfica sobresa o pico de mortalidade de 1885 causado por unha epidemia de cólera. Na década de 1880 a 1889 a tuberculose, as tifoideas, o xarampón e outras enfermidades constituíron o 41,3% dos falecementos.

- **Inicio da transición demográfica (TD) que dura ata 1963 caracterizada por una baixada brusca da mortalidade motivada polo desenvolvemento económico e a mellora das condicións de vida**. A natalidade descende de forma suave, sendo deste xeito o crecemento natural da poboación elevado. Nesta fase sobresa a gripe española de 1918 polo incremento da mortalidade e a guerra civil española

(1936-1939) polo aumento da mortalidade e, sobre todo, pola subnatalidade que provoca.

- **Final da TD a comezos dos anos 80. A mortalidade mantívose moi baixa pero a natalidade continuou descendendo, reducíndose o crecemento natural.** A incorporación da muller ao mundo laboral, o diferente papel dos fillos e a extensión de métodos anticonceptivos foron, entre outros, causa do descenso da natalidade.

- **Novo réxime demográfico ou Segunda Transición Demográfica (STD) desde os comezos do século XXI. As taxas de natalidade e mortalidade seguen sendo moi baixas polo que o crecemento é nulo.** A chegada de inmigrantes permite un breve crecemento da natalidade antes da crise de 2008. Entre o ano 2000 e 2009 a taxa de natalidade superará o 10‰.

Poden aparecer as dúas etapas de transición como única.

d) Sinale catro causas que expliquen o último réxime demográfico representado na figura 1 (1 punto).

- A situación económica de crise a partir de 1975 e que continuou na década dos 80 incrementou a idade media de matrimonio e acurtou o período fértil das mulleres pola:
 - Precariedade laboral
 - Alto prezo da vivenda

- Cambios de mentalidade e de valores desde a transición á democracia con:
 - Diminución da influencia relixiosa
 - Uso de anticonceptivos
 - Legalización do aborto, en certos supostos, e do divorcio
 - Aumento do acceso feminino á educación e incremento da participación da muller no mercado laboral
 - Dificultades na conciliación familiar (escaseza de garderías, ausencia de políticas a favor)
 - Os fillos xa non se consideran un seguro de vellez (progreso da protección social)

- Lixeira recuperación na actual centuria grazas á inmigración estranxeira
- Lixeiro aumento da mortalidade desde os 80 debido ao envellecemento da poboación
- Crecemento natural descendeu ata o final da centuria anterior polas baixas taxas de natalidade e de mortalidade.

**3.- Desenvolva o tema guiado polos seguintes apartados (puntuación máxima 4 puntos):
Tema “Formación e evolución xeomorfolóxica da Península Ibérica e das Illas Canarias e Baleares. Tipos de unidades morfoestruturais. a) Formación e evolución xeomorfolóxica da Península Ibérica e das Illas (da era arcaica ao glaciario cuaternario). b) Tipos de unidades: zócolo, macizos antigos, cordilleiras de pregamento, cuncas sedimentarias”.**

a) Formación e evolución xeomorfolóxica da Península Ibérica e das Illas

O relevo actual da Península é o resultado dunha historia xeolóxica de millóns de anos na que se alternaron fases oroxénicas con outras de calma, nas que predominou a erosión e a sedimentación.

1) Durante a era arcaica ou Precámbrico (4.000-600 millóns de anos) emerxeu do mar unha banda arqueada de noroeste a sueste, formada por lousas e gneis, que comprendía case toda a actual Galicia. Tamén xurdiron elevacións nalgúns puntos illados do Sistema Central e dos Montes de Toledo. Este macizo precámbrico foi arrasado posteriormente pola erosión e cuberto case na súa totalidade polos mares paleozoicos.

2) Na era primaria ou Paleozoico (600-225 millóns de anos) tivo lugar a oroxénese herciniana. Dos mares que cubrían a maior parte da Península xurdiron as cordilleiras hercinianas, formadas por materiais como o granito, lousa e cuarcita. Ao oeste elevouse o Macizo Hespérico, arrasado pola erosión durante a mesma era primaria e convertido en zócalo ou meseta inclinada cara ó Mediterráneo. Ó noreste apareceron os macizos de Aquitania, Catalano-Balear e do Ebro, e ó sueste, o Macizo Bético-Rifeño. Todos eles foron tamén arrasados pola erosión e durante a era primaria convertidos en zócolos.

3) A era secundaria ou Mesozoico (225-68 millóns de anos) foi un período de calma no que predominaron a erosión e a sedimentación. Continuou o aplanamento das cordilleiras hercinianas. A inclinación do zócolo da Meseta cara ó Mediterráneo permitiu, nos períodos de transgresión mariña, unha fonda penetración do mar, que depositou no seu bordo oriental unha cobertura non moi potente de materiais sedimentarios plásticos (calcaria, arenito, marga). Tamén se depositaron enormes espesuras de sedimentos en fosas mariñas situadas nas actuais zonas pirenaica e bética.

4) Durante a era terciaria (68-1,7 millóns de anos) produciuse a oroxénese alpina. Como resultado desta:

- Levantáronse as cordilleiras alpinas, ó pregarse os materiais depositados nas fosas pirenaica e bética entre os macizos antigos, que actuaron como topes. Xurdiron os Pireneos entre os macizos de Aquitania, Hespérico e do Ebro (que acabou afundíndose), e as cordilleiras Béticas, entre os macizos Bético-Rifeño e o Hespérico.

- Formáronse as depresións prealpinas paralelamente ás novas cordilleiras, e entre estas e o macizo antigo: a depresión do Ebro, paralela ós Pireneos, e a do Guadalquivir, paralela ás Béticas.

- A Meseta viuse afectada pola oroxénese alpina. En primeiro lugar pasou a inclinarse cara ó Atlántico, determinando a orientación cara a este océano de boa parte dos ríos peninsulares. En segundo lugar formáronse os bordos montañosos da Meseta. No seu bordo oriental pregáronse os materiais plásticos depositados polo mar na era secundaria, orixinando a parte oriental da cordilleira Cantábrica e o Sistema Ibérico. No bordo sur da Meseta, o empuxe das cordilleiras Béticas levantou Serra Morena. Por último, o zócolo da Meseta, formado por materiais paleozoicos ríxidos, experimentou fracturas e fallas. Os bloques levantados formaron o Macizo Galaico e as serras interiores da Meseta (Sistema Central e Montes de Toledo). Nesta era tamén orixinouse o conxunto de natureza volcánica das Illas Canarias.

5) Durante a era cuaternaria (1,7 millóns de anos ata a actualidade) producíronse o glaciario e a formación de terrazas fluviais.

- **O glaciario** afectou ás cordilleiras máis altas (Pireneos, cordilleira Cantábrica, Sistema Central, Sistema Ibérico e Serra Nevada), dando lugar a glaciares de circo e de val: os glaciares de circo nas cabeceira dos vales e os glaciares de val no val dándolle a forma de "U".

- **A época glaciario caracterizouse pola formación de terrazas fluviais**, antigos chans de inundación abandonados polo posterior encaixamento fluvial. As terrazas son froito das alternancias climáticas do Cuaternario. Os sucesivos ciclos glaciais e posglaciais do Cuaternario deron lugar a terrazas graduadas. Na Península, as máis características son as formadas polo Douro, o Texo, o Guadiana, o Guadalquivir e o Ebro.

b) Tipos de unidades morfoestruturais: zócolos, macizos antigos, cordilleiras de pregamentos, cuncas sedimentarias.

Unidades morfoestruturais. Resultan de movementos tectónicos que se orixinan no interior da Terra e dan lugar a levantamentos, afundimentos e desprazamentos da codia terrestre, e da posterior actuación da erosión e da sedimentación. Ambos procesos están condicionados pola natureza das rochas. Na Península atópanse presentes as grandes

unidades morfoestruturais do relevo continental: zócolos, macizos antigos, cordilleiras de pregamento e concas sedimentarias ou depresións.

1) Os zócolos son chairas ou mesetas formadas na era primaria ou paleozoico como resultado do aplanamento pola erosión de cordilleiras xurdidas nesta era. Os materiais paleozoicos son rochas silíceas: granito, lousa, cuarcita e xistos. Son ríxidas e ante novos empuxes oroxénicos fractúranse ou rompen. Na actualidade, os zócolos son relevos horizontais que ocupan extensas áreas na metade occidental da Península.

2) Os macizos antigos son montañas formadas na era terciaria polo novo levantamento dun bloque como consecuencia do movemento oroxénico alpino; son materiais paleozoicos. Estes macizos presentan cumes suaves e arredondados. Na Península, son macizos antigos as serras interiores da Meseta (Sistema Central e Montes de Toledo), o Macizo Galaico e a parte occidental da cordilleira Cantábrica.

3) As cordilleiras de pregamento son grandes elevacións montañosas que xurdiron na oroxénese da era terciaria polo pregamento de materiais sedimentarios calcarios, depositados polo mar na era secundaria. Distínguense dous tipos:

- **Cordilleiras intermedias**, pregamento de materiais depositados nos bordos dos zócolos (Sistema Ibérico e parte oriental da cordilleira Cantábrica).

- **Cordilleiras alpinas**, pregamento de materiais depositados en xeosinclinais ou fosas mariñas longas e profundas (Pireneos e cordilleiras Béticas). Teñen fortes pendentes e formas escarpadas.

4) As concas sedimentarias ou depresións: zonas afundidas formadas na era terciaria e cheas con sedimentos de calcaria, arxila, arenitos e margas. As concas sedimentarias son de dous tipos: as concas sedimentarias formadas polo afundimento dun bloque dun zócalo a causa das presións oroxénicas da era terciaria (depresións das mesetas do Douro, Texo e Guadiana); e as depresións prealpinas, localizadas a ambos lados das cordilleiras alpinas (depresións do Ebro e do Guadalquivir). As concas sedimentarias son relevos horizontais ou suavemente inclinados porque non foron afectados por oroxéneses posteriores.

OPCIÓN B

1.- Defina nun máximo de cinco liñas, unicamente catro dos seguintes termos xeográficos, indicando algún exemplo en relación con España ou Galicia: zócolo, barlovento, laurisilva, enerxías renovables, área metropolitana, Comisión europea (puntuación máxima 2 puntos; 0,5 por termo ben definido).

Zócolo.- Chaira ou meseta que se formou no Primario ao erosionarse as cordilleiras xurdidas na oroxénese herciniana. Constitúe a base de posteriores concas sedimentarias e cordilleiras.

Barlovento.- Aba dun relevo montañoso que pola súa orientación respecto ao vento dominante queda exposto ao fluxo ascendente do aire. A aba de sotavento, polo contrario, queda exposta ao fluxo descendente.

Laurisilva.- Bosque nuboso subtropical, propio de lugares húmidos, cálidos e sen xeadas, con grandes árbores -algúns perennifolios, de grande altura-, que en España se dá nas illas Canarias, máis concretamente nas vertentes setentrionais das illas occidentais de maior elevación, alí onde o “mar de nubes” -determinado pola afluencia dos alisios- permite o seu crecemento.

Enerxías renovables.- Son aquelas que se obteñen de fontes naturais virtualmente inesgotables, ben sexa pola inmensa cantidade de enerxía que conteñen, ben porque son capaces de rexenerarse por medios naturais. Entre as enerxías renovables cóntanse a hidroeléctrica, eólica, solar, xeotérmica, maremotriz, a biomasa e os biocombustibles.

Área metropolitana.- Rexión urbana que engloba unha cidade central que dá nome a área e unha serie de cidades satélites que poden funcionar como cidades dormitorio, industriais, comerciais e servizos, todo organizado de xeito centralizado.

Comisión europea.- É un órgano executivo e politicamente independente que, entre outras funcións, elabora as propostas de leis, e preséntaas ao Parlamento Europeo e ao Consello, xestiona a aplicación das políticas comúns e a utilización dos fondos da UE; garante que se respecten os tratados e a lexislación comunitaria; e analiza o impacto económico, social e medioambiental das novas iniciativas. Reúnese unha vez á semana e pode celebrar reunións extraordinarias.

2.- Atendendo aos documentos, conteste (puntuación máxima de 4 puntos):

a) Identifique os catro tipos de réxime fluvial que aparecen numerados na figura 1 (1 punto).

- 1: Réxime nival e nival de transición.
- 2: Réxime nivo-pluvial e pluvio-nival.
- 3: Réxime pluvial e pluvio-nival oceánico.
- 4: Réxime pluvial mediterráneo ou pluvial subtropical.

b) Analice o tipo de documento da figura 2 e explique o valor “k” (1 punto).

A figura 2 presenta un **hidrograma**, un gráfico que expresa a evolución do caudal dun río ao longo dun ano hidrolóxico. Para ponderar o caudal dun río téñense en conta varios elementos: o volume de auga que pasa por un punto concreto, o tipo de precipitación (choiva ou neve) ou a distribución mensual do mesmo -que tamén está en función de factores como a altitude do relevo, o solo e a vexetación.

O ano hidrolóxico iníciase en outubro e remata en setembro. No **eixo horizontal** representáanse a sucesión de meses do ano; no **eixo vertical** representáase un número índice que expresa a variación do caudal de cada mes con respecto ao caudal medio anual ou módulo.

O valor “k” representa a relación entre o caudal medio mensual e o caudal absoluto.

c) Identifique e xustifique o tipo de réxime fluvial representado na figura 2 (1 punto).

O réxime fluvial representado na figura 2 é un **réxime pluvial mediterráneo puro** (cunha certa **influencia pluvio-nival** no aumento de caudal do mes de xuño, correspondente ao **desxeo estacional**). O réxime presenta **tres picos máximos** (un máximo en outono e outros dous en primavera), e un acusado **mínimo de verán**, coincidente co período de **estiaxe**.

d) Sinala as principais características e usos do tipo de río correspondente ao réxime fluvial representado na figura 2 (1 punto).

A distribución do caudal é coincidente coa distribución anual das precipitacións, dado que na área mediterránea, os máximos de choiva coinciden cos equinoccios (precipitacións torrenciais en outono, outras máis ligadas á influencia atlántica na primavera). Por contra, o inverno -momento de maior influencia do anticiclón peninsular- e o verán -coa presenza continua do anticiclón de Azores e a invasión de aire norteafricano- coinciden cos períodos de menor caudal.

Os caudais dos ríos mediterráneos son **moi irregulares entre estacións**, con **grandes enchentes en tempos de choivas torrenciais e gotas frías**; ás veces os ríos transportan ata 200 veces o caudal medio, polo que non é de estrañar que se provoquen **enormes inundacións**.

En canto aos usos destes ríos, as principais funcións son: o **abastecemento de auga para usos urbanos e regadío**, ademais doutros **usos turísticos**. A escaseza de auga

na cunca mediterránea ten provocado a posta en marcha de políticas de **transvases de auga** que inclúen exemplos como o do Texo-Segura, para tratar de manter en pleno auxe a horticultura mediterránea. O incremento da urbanización no litoral levou tamén a complementar estes recursos hídricos coa **desalgazón** como medio de paliar a escaseza estacional de abastecementos.

**3.- Desenvolva o tema guiado polos seguintes apartados (puntuación máxima 4 puntos):
Tema "As paisaxes agrarias españolas. a) Condicións naturais (dominios atlántico, mediterráneo, subtropical, áreas montañosas e chairas). b) Estrutura da propiedade".**

As paisaxes agrarias son a morfoloxía ou aspecto do espazo agrario, resultado da combinación do medio natural (factores físicos) coa actividade agraria practicada sobre el (factores humanos). A diversidade destas combinacións no territorio español explica a variedade das súas paisaxes.

a) Condicións naturais e dominios

Nas paisaxes agrarias, mesmo nas máis artificiais, como pode ser unha paisaxe de agricultura de regadío baixo plástico, os **factores naturais** sempre están presentes.

- Un dos factores decisivos é o **climático**, xa que o grao de **humidade**, a duración da estación seca, as horas de **insolación** ou a presenza de **xeadas** condicionan o tipo de cultivo e polo tanto diferencian as grandes paisaxes. Boa parte do territorio español caracterízase por ter precipitacións escasas e irregulares, relativa frecuencia de tormentas e sarabia; temperaturas con situacións extremas e aridez máis ou menos acusada.
- Tamén o **relevo** é un factor clave que inflúe na distribución e mais na forma das parcelas. A **altitude, a pendente e a orientación** matizan as condicións climáticas e inflúen tamén na constitución e propiedades dos solos. Neste sentido, España ten unha altitude media elevada o que incide negativamente no cultivo de certos produtos, sobre todo hortofrutícolas. Ademais, as áreas de relevo accidentado ofrecen uns solos degradados que non serven para a agricultura.
- Finalmente a calidade dos **solos e a súa fertilidade** é un factor moi importante para o desenvolvemento das actividades primarias. En España existen terreos silíceos, calcarios e arxilosos. De entre todos, os máis fértiles son os arxilosos, que se localizan fundamentalmente nas cuncas sedimentarias dos ríos Douro, Taxo, Guadiana, Ebro e Guadalquivir.

Se nos centramos nas condicións naturais en España distínguense tres dominios: o atlántico, o mediterráneo e o subtropical canario.

- **O dominio atlántico.** A España atlántica (norte e noroeste da Península) posúe un clima relativamente húmido ao longo de todo o ano e unha topografía, en xeral, moi accidentada.

A abundancia de prados e pastos explica o tradicional desenvolvemento da gandería, a actividade dominante dentro das actividades primarias. Nas últimas décadas orientouse cara a unha explotación moderna con gran peso do vacún (leite e carne). A actividade forestal tamén ten unha gran significación económica. Predominan as árbores de folla caduca (faia, carballo, castaño) se ben hoxe ocupan unha boa parte da masa forestal algunhas especies de rápido crecemento introducidas polos seres humanos como o pino e o eucalipto. A agricultura ten un desenvolvemento moito menor. Os cultivos tradicionais son o millo, o trigo e a pataca destinados ao consumo e os forraxes para alimentar o gando.

- **O dominio mediterráneo,** localizado no resto da Península e as illas Baleares. Caracterízase pola existencia dunha estación seca no verán, e mostra un predominio das terras labradas.

Na maior parte do **interior** da Península o clima é mediterráneo continentalizado (temperaturas extremadas e precipitacións escasas) e a topografía sumamente contrastada. Nestas terras a agricultura constitúe a base da actividade agraria. Neste amplo espazo existen paisaxes agrarias moi diferenciadas.

As **chairas litorais** mediterráneas e as **illas Baleares** teñen un clima mediterráneo típico (temperaturas elevadas e precipitacións escasas) polo que a agricultura tivo tradicionalmente un gran desenvolvemento. Na actualidade se trata, fundamentalmente, dunha agricultura de regadío que utiliza técnicas modernas e intensivas cunha alta rendibilidade e orientada sobre todo ao mercado exterior e que transformou espectacularmente a paisaxe. Os principais cultivos son as hortalizas, os cítricos, os arrozais e, grazas as novas técnicas, algúns cultivos subtropicais.

- **O dominio subtropical,** nas illas Canarias, que ten na aridez o principal factor limitador para os cultivos e o bosque, agás nas zonas que están expostas aos ventos alisios.

O clima subtropical (temperaturas suaves e agradables e chuvias escasas e torrenciais), unido á carencia de solos fértiles (predominio de rochas volcánicas) e unha topografía bastante accidentada constitúen importantes limitacións para o desenvolvemento da agricultura. Para facer fronte a estas dificultades, se recorre ao rego a partir de acuíferos e auga do mar (plantas desalgadoras), a perforar a

capa volcánica e a desenvolver novos sistemas de cultivo, así como a facer socalcos nas vertentes. A súa agricultura ten unha neta vocación comercial destacando os plátanos, os froitos subtropicais e os tomates.

b) Estrutura da propiedade

Fronte a outros países europeos, España posúe unha estrutura agraria maioritariamente en **réxime de propiedade**, en torno ao 75%, e o resto en réxime de parcería (contrato polo que o propietario recibe como pago parte da colleita), arrendamento, etc. Este abundante número de propietarios, en moitos casos, dificulta tremendamente as labores de concentración parcelaria.

No seu conxunto, a estrutura de explotacións agrarias en España presenta as seguintes **características**:

- Unha **pequena dimensión media** (unhas 10 ha), se ben existen grandes diferenzas rexionais. Así, por exemplo, mentres Extremadura e Aragón acadan os maiores tamaños, en torno ás 25 ha, no extremo oposto sitúanse as illas Canarias (1,5 ha) e Galicia.
- A **pervivencia da dicotomía pequena-gran explotación**, é dicir, do minifundio-latifundio. Na actualidade, e a grandes trazos, pódese dicir que no norte predomina a pequena propiedade e no sur, a gran propiedade.
- A **existencia de demasiadas explotacións demasiado pequenas**.
- A **diversificación produtiva** que impoñen as variadas condicións naturais e socioeconómicas, e que deu lugar a «agriculturas» e paisaxes agrarias moi diferentes.
- O tipo de explotación agrícola predominante en España é a **explotación familiar pequena e media**.

Respecto a evolución histórica da estrutura da propiedade podemos dicir que na economía de subsistencia, cultivos, pastos e bosque complementábase, poñéndose en uso a maior superficie de terra posible para asegurar a alimentación da poboación. O desenvolvemento da economía de mercado, desde hai máis dun século, conduciu ao abandono das terras de cultivo pouco rendibles e a súa substitución por pastos destinados a alimentar o cada vez máis demandado gando; tamén produciu a destrución de certos bosques compensada coa repoboación doutros, o que produciu cambios no mapa de usos do solo.

Nos territorios dominados pola gran propiedade, son habituais os usos extensivos con poucos rendementos por hectárea, pero con investimentos de traballo e capital escasos,

que os fan rendibles. En troques, a pequena propiedade asóciase a usos máis intensivos do solo para poder subsistir con pouca terra, pero maiores rendementos.